RAZILAŞDIRILMIŞDIR:

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının Baş direktoru

_____ Z. Əliyev

«___» _____ 2022-ci il

TƏSDİQ EDİRƏM:

“PAŞA Sığorta” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin sədri

_____ Ü. Cabbarova

«___» _____ 2022-ci il

Dəzgah sınması sığortası Qaydaları

Bakı 2022

Ümumi anlayışlar

Əgər qaydaların məzmununda başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qaydalarda istifadə olunan termin və ifadələr aşağıdakı mənaları daşıyır:

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi;

Sığortaçı - sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs;

Faydalanan şəxs(lər) - sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişi verilməli olan şəxsdir;

Aktuari - qanunvericiliyə uyğun olaraq iqtisadi-riyazi hesablamalar aparmaqla sığorta haqlarının hesablanmasının əsaslarını müəyyən edən, həmçinin sığorta ehtiyatlarını hesablayan mütəxəssis;

Sığorta hadisəsi - qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin Sığortalıya, Sığorta olunana və ya digər Faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən gözlənilməz hadisə və ya yaranan hal;

Sığorta məbləği – sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin qanunvericilik, yaxud müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddi;

Sığorta tələbi - sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığortalının, Sığorta olunanın və ya Faydalanan şəxsin Sığortaçıya öz vəzifələrini qanunvericiliyə və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq icra etməsi barədə müraciəti;

Sığorta ödənişi – sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq Sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası;

Sığorta obyekti – Sığortalının, yaxud Sığorta olunanın qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafeyi;

Sığorta predmeti – sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlak mənafelərinin aid olduğu əmlak;

Sığorta marağı - sığorta hadisəsinin baş verəcəyi təqdirdə şəxsin maliyyə itkisinə məruz qalması ehtimalı ilə şərtlənən və onun sığorta obyektini sığorta etdirmək hüququnun əsaslandığı mənafedir.

Sığorta haqqı – risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği;

Sığorta riski və ya risk - sığorta obyekti ilə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüyü öhdəlik;

Sığorta tarifi – sığorta haqqının hesablanması üçün aktuari hesablamalarına əsasən müəyyən edilən faiz dərəcəsi;

Sığorta müqaviləsi - Sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin Sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma;

Sığorta şəhadətnaməsi - sığorta müqaviləsinin bağlanması faktını təsdiq edən, Sığortaçı tərəfindən Sığortalı və (və ya) sığorta olunana verilən sənəd;

Sığorta təminatının müddəti – sığorta risklərinin təminatda hesab olunduğu müddət;

Azadolma məbləği – Azadolma məbləği, sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən zərər məbləğinə tətbiq olunur;

Əhəmiyyətli hallar – Sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən hallar əhəmiyyətli sayılır;

Sığorta ərazisi – sığorta obyektinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən ərazi hüdudları.

1. Sığorta sinifi

1.1. Sığorta obyektinə görə əmlak sığortasına aid olan əmlakın sığortası üzrə aşağıdakı sinif:

1.1.1. Sığorta şəhadətnaməsində qeyd olunan dəzgahın (maşınlar, mexanizmlər, avadanlıq və alətlər) sığorta hadisəsi nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı formada itkisi ilə bağlı sığortalının əmlak mənafelərinə dəyən zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi miqdarında sığorta ödənişinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan dəzgah sınması sığortası

2. Sığorta predmeti

2.1. Bu qaydalara əsasən sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlak mənafelərinin aid olduğu bir vahid və ya ayrı-ayrı hissələrdən ibarət olan dəzgahın (maşınlar, mexanizmlər, avadanlıq və alətlər) sığortanın predmeti hesab olunur.

2.2. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, aşağıda sadalananlar sığorta predmeti hesab edilmir:

2.2.1. Matrisalar, formalar, ştamplar, klişelər və digər oxşar predmetlər;

2.2.2. lampalar, akkumulyatorlar, burğular, tiyələr, mişar tiyələri, bülöv daşları, ara qatlar, rezin şinlər, kəmərlər, troslar və s. kimi mütəmadi dəyişilməli predmetlər;

2.2.3. Yanacaq-sürtkü materialları, kimyəvi maddələr, soyuducu mayelər və digər yardımçı materiallar;

2.2.4. Sığortalanan predmetlər tərəfindən istehsal olunan və ya emal edilən məhsullar.

3. Sığorta obyekti

3.1. Bu qaydalara əsasən sığorta obyekti, Sığortalının, yaxud Sığorta olunanın sığorta predmetinə sahibliyi, ondan istifadəsi və (və ya) ona sərəncam verməsi ilə bağlı qanunazidd olmayan əmlak mənafeyidir.

4. Sığorta məbləği

4.1. Sığorta məbləği sığortalanmış risklər üzrə Sığortaçının öhdəliyinin son həddidir.

4.2. Sığorta məbləği əmlakın sığorta (həqiqi) dəyəri çərçivəsində müəyyən edilir. Bu halda həqiqi dəyəri məhv olmuş predmetə tam analoji predmetin əldə edilməsi üçün tələb olunan məbləğdən çıxış edərək müəyyən edilir.

4.3. Əmlakın sığortası üzrə müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında), Sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.

4.4. Sığorta müqaviləsində göstərilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən artıq olduqda, sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olduğu hissə üçün müqavilə etibarsızdır.

4.5. Sığorta ödənişi verildikdən sonra sığorta məbləği ödənilmiş məbləğ həcmində azalır. Sığorta məbləğinin azaldılması sığorta hadisəsi baş verdiyi tarixdən tətbiq olunur. Sığortalı əlavə sığorta haqqı müqabilində ilkin sığorta məbləğlərini bərpa edə bilər.

5. Sığorta riskləri

5.1. Bu Qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsi üzrə Sığortaçı sığorta predmetinin sınaq müddətindən sonra normal işlədiyi zaman və ya iş yerində təmizləndiyi, sığorta ərazisi daxilində yeri dəyişdirildiyi və ya bir yerdə durduğu halda sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş risklər nəticəsində baş vermiş sığorta hadisəsi üzrə onun zədələnməsi və ya məhv olması hadisəsinə sığorta təminatı verir:

5.1.1. Sığortalanmış predmetlərin gözlənilmədən sınması;

5.1.2. İşçi heyətinin və ya üçüncü şəxslərin təlimsizliyi, diqqətsizliyi və səhv istismarı;

5.1.3. Trosların və zəncirlərin qırılması, sığortalanmış predmetin düşməsi və onların başqa predmetlərə dəyməsi;
5.1.4. Həddindən artıq yüklənmə, həddindən artıq qızma və ya soyuma, titrəmə, pozulma, ilişmə, mexanizmə kənar maddələrin düşməsi və tıxanması, mexanizm daxilində təzyiqin dəyişməsi, mərkəzdənqaçma qüvvələrin fəaliyyəti və düzgün yağlanmama;
5.1.5. Çənlərdə , buxar və ya mayenin köməyi ilə işləyən aparatlarda hidravlik zərbə və ya mayenin çatışmazlığı;
5.1.6. Qısa qapanma, elektrik şəbəkənin həddindən artıq yüklənməsi. gərginliyin dəyişməsi, atmosfer boşalması şəklində elektrik enerjinin təsiri, o cümlədən, yanğının baş verdiyi predmetlərin bilavasitə özlərinə zərər vurulduqda, bu hadisələrin nəticəsində baş vermiş yanğın;
5.1.7. Ancaq partlayışın baş verdiyi predmetlərin bilavasitə özlərinə dəymiş zərərin ödənilməsi şərtilə, buxar çənlərinin, daxili yanma mühərriklərinin və digər enerji mənbələrinin partlaması;
5.1.8. Fırtına, donma, buzun açılması;
5.1.9. İstisna edilməyən digər hallar;
5.1.10. Sığortaçı, həmçinin Sığortalının sığorta hadisəsi baş verdikdə, onun qarşısının alınması və ya təsirinin azaldılması məqsədilə çəkdiyi ağlabatan və məqsədəuyğun xərcləri ödəyir.

6. Sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa aşağıdakı ümumi istisnalar tətbiq olunur:
6.1. Aşağıdakı halların birbaşa və ya dolayısı yolla baş verməsi nəticəsində itki və ziyanlar Sığortaçı tərəfindən ödənilmir:
6.1.1. Hər hansı növ hərbi hərəkətlər və ya hərbi tədbirlər və onların nəticələri, minaların, bombaların və digər müharibə alətlərinin təsiri, xalq iğtişaşları və tətillər, dövlət orqanlarının sərəncamına əsasən əmlakın müsadirəsi, rekvizisiyası, həbsi, məhvi və ya zədələnməsi;
6.1.2. Nüvə partlayışı, radiasiya və ya radioaktiv çirklənmə;
6.1.3. Sığortalının, Faydalanan şəxsin, onların rəhbər işçilərinin və ya nümayəndələrinin və həmçinin öz adlarından da olsa Sığortalının və ya Faydalanan şəxsin xəbərdar olması və marağı üçün hərəkət edən şəxslərin qəsdi və o cümlədən, göstərilən şəxslərdən hər hansı birinin sığortalanmış əmlakla müəyyən edilmiş davranış qaydalarını qəsdən pozması;
Qeyd: Əgər o, öz hərəkətlərinin (hərəkətsizliyinin) təhlükəliliyini anlayırdısa, sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalını görürdüsə və şüurlu şəkildə sığorta hadisəsinin baş verməsinə yol verirdisə və ya buna laqeyd yanaşırdısa, Sığortalı, Faydalanan şəxs, onların rəhbər işçisi və ya nümayəndəsi qəsdən hərəkət etmiş hesab edilir;
6.1.4. Sığortalının və ya onun nümayəndəsinin sığorta hadisəsi baş verməmişdən əvvəl bildikləri və xüsusən də əvvəlcədən zədələnmiş maşınların, vahidlərin və ya alətlərin və s. istifadəsi nəticəsində ortaya çıxan səhvlər, çatışmazlıqlar və ya qüsurlar;
6.1.5. Sığorta şərtlərinin təminat vermədiyi zərərin qarşısının alınması və ya təsirinin azaldılması üçün görülən tədbirlər;
6.1.6. Sığortaçının yazılı razılığı olmadan təmir işləri tamamlanmamış maşınlardan istifadə;
6.1.7. Eksperimental və ya tədqiqat işləri;
6.1.8. Layihələndirmədə səhvlər, materiallardakı qüsurlar, avadanlığın sınaq nümunələrinə münasibətdə Sığortalının işçilərinin səhvi və ya ehtiyatsızlığı. Bu cür avadanlıq dedikdə müvəffəqiyyətli işlənmə müddəti 8000 saatdan az olan avadanlıq başa düşülür.
6.1.9. 5.1.6-cı bənddə nəzərdə tutulmuş hallardan başqa yanğın və 5.1.7-ci bənddə nəzərdə tutulmuş hallardan başqa partlayış;
6.1.10. İldırımın birbaşa düşməsi;
6.1.11. Su basmaları, o cümlədən, avtomatik yanğın söndürmə sistemlərinin təsadüfən işə salınması nəticəsində dəymiş itki və ziyanlar;
6.1.12. Sığortalanmış əmlakın hazırlanması və ya təmiri zamanı yol verilmiş qüsurların aradan qaldırılması;
6.1.13. Predmetin təbii köhnəlməsi və mexaniki, atmosfer, kimyəvi və ya temperatur amillərinin təsiri ilə tədricən dəyişilməsi;
6.1.14. Qüvvədə olan qanunvericilik normalarına və ya keyfiyyəti zəmanət müqaviləsinin şərtlərinə əsasən sığortalanmış əmlakın tədarükçüsünün və ya istehsalçısının və ya onun montajını həyata keçirən podratçının məsuliyyət daşıdığı zərər.

7. Sığorta müqaviləsi
7.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması
7.1.1. Sığorta müqaviləsi Sığortalının yazılı ərizəsi əsasında bağlanır. Ərizə sığorta müqaviləsinin ayrılmaz tərkib hissəsi və əsasını təşkil edir.

7.1.2. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı sığortaya qəbul edilən əmlaka dair riskin dərəcəsinin müəyyən edilməsi üçün əhəmiyyətli və ona məlum olan bütün hallar haqqında Sığortaçıya məlumat verməlidir. Sığortalının ərizə formasında qeyd etdiyi hallar, həmçinin əhəmiyyətli hallar hesab edilir.
Sığorta müqaviləsi bağlandıqdan sonra Sığortalının Sığortaçıya bilərəkdən yalan məlumatlar verməsi müəyyən edilərsə, Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilər.
7.1.3. Sığorta müqaviləsinin bağlanması faktı sığorta qaydaları əlavə edilməklə, Sığortalıya verilən sığorta şəhadətnaməsi ilə təsdiq edilir.

7.2. Sığorta müqaviləsinin tərəfləri
7.2.1. Sığortaçı
7.2.1.1.Bu Qaydalara əsasən Sığortaçı "PAŞA Sığorta" ASC-dir.

7.2.2. Sığortalı
7.2.2.1. Bu Qaydalara əsasən Sığortalı sığorta obyektinə münasibətdə əmlak maraqları olan hər hansı fiziki və ya hüquqi şəxs hesab olunur.
7.2.2.2. Bu Qaydalar daxilində Sığortalının hərəkətlərinə onun işçilərinin, rəsmi şəxslərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa, sığorta müqaviləsinə, vəkalətnaməyə (etibarnaməyə) və ya vəzifə öhdəliklərinə əsasən Sığortalı adından çıxış etmək səlahiyyəti olan digər nümayəndələrinin hərəkətləri də aid edilir.

7.2.3. Faydalanan şəxs
7.2.3.1.Sığorta müqaviləsi hər hansı hüquqi və ya fiziki şəxsin – Faydalanan şəxsin xeyrinə bağlana bilər.
7.2.3.2. Faydalanan şəxsin adı sığorta müqaviləsində göstərilməlidir.
7.2.3.3. Sığorta müqaviləsinin faydalanan şəxsin xeyrinə bağlanması Sığortalını müqaviləyə əsasən vəzifə və öhdəliklərindən azad etmir.
7.2.3.4. Bu Qaydalar və sığorta müqaviləsi ilə Sığortalıya aid edilən bütün müddəalar sığortadan faydalanmaq niyyətində olan Faydalanan şəxsə də eyni həcmdə aid edilir.

8. Sığorta haqqı
8.1. Sığorta haqqı sığorta tariflərinə əsasən hesablanır.
8.2. Sığorta haqqı bir dəfəyə ödənilir və ya tərəflərin razılığına əsasən hissə-hissə ödənilə bilər.
8.3. Sığorta haqqının ödənildiyi gün, pul vəsaitinin Sığortaçının bank hesabına daxil olduğu gün hesab olunur.
8.4. Müqavilədə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsindən sonra qüvvəyə minir.
8.5. Sığorta haqqı və ya onun növbəti hissəsi sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətədək ödənilmədikdə və ya sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulduğundan daha az məbləğdə ödənildikdə:
8.5.1 Bu halda Sığortaçı onun ödənilməsi üçün bu qaydaların 8.5.2.-ci maddəsinin tələbini nəzərə alaraq, yazılı surətdə 15 günədək əlavə müddət müəyyən edə bilər.
8.5.2. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.
8.6. Sığortalı sığorta haqqını və ya onun növbəti hissəsini sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə ödəmədikdə, Sığortaçı sığorta müqaviləsinə xitam verə bilər və ya birtərəfli qaydada müqavilənin icrasından imtina edə bilər.

9. Sığorta ərazisi
9.1. Yalnız sığorta şəhadətnaməsində qeyd olunmuş ərazi hüdudlarında baş verən sığorta hadisələri təminatda hesab olunur.
9.2. Sığortalanmış daşınar əmlak Sığortaçı ilə razılaşdırılmadan sığorta ərazisindən çıxarıldıqda sığorta təminatı dayandırılır.

10. Sığorta təminatının müddətinin başlanması və sonu
10.1. Sığorta təminatının müddəti, sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsi halında, sığorta müqaviləsinin bağlandığı gün saat iyirmi dörddən başlanır və sığorta müqaviləsinə əsasən həmin müqavilənin qüvvədə olduğu sonuncu gün saat iyirmi dörddə başa çatır.

11. Azadolma məbləği

11.1. Sığorta müqaviləsində şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği Sığortalı ilə Sığortaçı arasındakı razılığa əsasən müəyyən oluna bilər.
11.2. Şərtli azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda və ya sığorta müqaviləsində razılaşdırılmış hər hansı digər halın baş verməsi şərtilə zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılmır.
11.3. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda tətbiq edilir.
11.4. Sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu müddət ərzində bir neçə sığorta hadisəsi baş verdikdə azadolma məbləği hər bir hadisə üzrə tətbiq olunur.

12. Riskin dərəcəsinin dəyişməsi
12.1.Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində, Sığortalı, sığorta müqaviləsi bağlanan zaman Sığortaçıya bildirdiyi əhəmiyyətli halların dəyişilməsi, həmçinin sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən və ona məlum olan bütün digər hallar barədə Sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.
12.2.Sığortaçı sığorta riskinin artmasına təsir edən hallar barədə məlumatı əldə etdikdən sonra aşağıda göstərilən hərəkətləri etmək hüququna malikdir:
12.2.1.sığorta müqaviləsinin şərtlərini və müddəalarını dəyişmək,
12.2.2.əlavə sığorta haqqının ödənilməsini tələb etmək və ya
12.2.3.belə dəyişikliklərin baş verdiyi tarixdən sığorta müqaviləsinə xitam vermək.

13. Təhlükəsizlik normalarının pozulması
13.1. Sığortaçı Sığortalının qanunların və ya digər normativ aktların müəyyən etdiyi yanğın əleyhinə təhlükəsizlik, binaların və avadanlığın mühafizəsi, işlərin icra üzrə təhlükəsizlik qaydaları və normalarını və ya digər analoji normaları pozmasının səbəb olduğu sığorta hadisələri üzrə sığorta ödənişi verməkdən imtina edə bilər.
13.2. Sığortaçı, səbəbi yalnız təhlükəsizlik normalarının pozulması olan sığorta hadisələri üzrə sığorta ödənişi verməkdən imtina edə bilər. Lakin bu normaların pozulması sığorta hadisəsinin baş vermə səbəbləri ilə bağlılığı olmadıqda sığorta ödənişi verilir.

14. Şərikli sığorta
14.1. Şərikli sığorta bir neçə Sığortaçının aralarında bağladıqları müqaviləyə müvafiq olaraq, sığorta ödənişi üzrə öhdəlikləri bölüşdürməklə sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş sığorta risklərini eyni zamanda sığortalamaları ilə bağlı fəaliyyət və bununla əlaqədar yaranan münasibətlərdir.
14.2. Sığorta obyekti bir müqavilə ilə bir neçə Sığortaçı tərəfindən sığortalana bilər. Bu müqavilədə hər bir Sığortaçının razılaşdırılmış paylar əsasında hüquq və vəzifələrini müəyyən edən şərtlər olmalıdır.
14.3. Sığortalı qarşısında öhdəliyi öz payı miqdarında olmaqla şərikli Sığortaçılardan biri Sığortalı ilə münasibətdə bütün şərikləri təmsil edə bilər.
14.4. Müvafiq sığorta növü üzrə fəaliyyət göstərməyə icazəsi olmayan Sığortaçı şərikli sığortada iştirak edə bilməz.

15. Sığorta müqaviləsinə əlavə və dəyişikliklərin edilməsi
15.1. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində Sığortalı və Sığortaçı Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 909-cu maddələrini nəzərə almaqla,müqavilənin müəyyən şərtlərinin dəyişdirilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilərlər.

16. Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi
16.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:
16.1.1. Sığortaçı müqavilə üzrə Sığortalı qarşısında öhdəliklərini tam həcmdə icra etdikdə;
16.1.2. Sığortalı sığorta haqlarını müqavilə ilə müəyyən olunmuş müddətdə ödəmədikdə;
16.1.3. Sığortaçı, Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları əsasında ləğv edildikdə;
16.1.4. Sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunması haqqında məhkəmə tərəfindən qərar qəbul edildikdə;
16.1.5. Sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda;
16.1.6. Sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;
16.1.7. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulan digər hallarda.
16.2. Sığorta müqaviləsinə Sığortalının və ya Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilə bilər.
16.3. Bu barədə tərəflər bir-birini, qanunla müəyyən edilən hallar istisna olmaqla, azı 30 (otuz) gün əvvəl yazılı surətdə xəbərdar etməlidirlər.

16.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri

16.4.1. Sığorta müqaviləsinə Sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, Sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb Sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, Sığortaçı sığorta haqlarını bütünlüklə Sığortalıya qaytarır.
16.4.2. Sığorta müqaviləsinə Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını bütünlüklə Sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb Sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, Sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərcləri çıxılmaqla, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır.
16.4.3. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı Sığortalıya qaytarılmır.
16.4.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının Sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu maddənin 16.4.1-ci və 16.4.2-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.
16.4.5. Sığorta müqaviləsi məhkəmə qərarı əsasında (Sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa) xitam verilmiş hesab edildikdə, Sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin bitməmiş müddəti üçün sığorta haqlarını, bu maddənin 16.4.3.-cü və 16.4.4-cü bəndlərinin tələbləri nəzərə alınmaqla, Sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

17. Tərəflərin hüquq və öhdəlikləri

17.1. Sığortalının aşağıdakı hüquqları var:

17.1.1. sığorta hadisəsi baş verdikdə sığorta ödənişi almaq;
17.1.2. sığorta müqaviləsini hər hansı başqa şəxsin (hüquqi və ya fiziki) – Faydalanan şəxsin xeyrinə bağlamaq;
17.1.3. sığorta müqaviləsinə əlavə və dəyişiklik etmək;
17.1.4. sığorta müqaviləsinə xitam vermək;
17.1.5. itirilmiş şəhadətnamənin yerinə dublikatını almaq;
17.1.6. mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquqlar.

17.2. Sığortalının aşağıdakı vəzifələri var:

17.2.1. sığorta hadisəsi baş verdikdə, bu barədə Qaydaların 18.1-ci maddəsində müəyyən edilmiş müddətdə Sığortaçını xəbərdar etməli;
17.2.2. ziyanın qarşısının alınması və azaldılması üçün bütün zəruri tədbirlər görməli, sığorta haqqını vaxtında ödəməli;
17.2.3. sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı özünə məlum olan və Sığortaçının müqavilədən imtina etmək, yaxud onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən bütün hallar barədə Sığortaçıya məlumat verməli, riskin dərəcəsinin sonradan dəyişilməsi barədə Sığortaçıya məlumat verməli;
17.2.4. sığortalanmış obyektə dair qüvvədə olan digər sığorta müqavilələri barədə Sığortaçıya məlumat verməli;
17.2.5. mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələr.

17.3. Sığortaçının aşağıdakı hüquqları var:

17.3.1. Sığortalının bildirdiyi məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq;
17.3.2. Sığortalanmış riskin dərəcəsi artdıqda, Sığortalıya sığorta müqaviləsinin şərtlərinin dəyişdirilməsini, o cümlədən, sığorta riskinin artması nisbətində əlavə sığorta haqqının ödənilməsini təklif etmək və ya Sığortalını xəbərdar etdikdən sonra sığorta müqaviləsinə xitam vermək;
17.3.3. Sığortalanan predmetə baxış keçirmək, fiziki və texniki xüsusiyyətlərini müxtəlif vasitələrlə təyin etməklə, sxem və cizgilər tərtib etməklə, foto və video çəkilişlər aparmaqla onu qiymətləndirmək, lazım gəldikdə isə onun həqiqi dəyərini müəyyən etmək məqsədi ilə sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla müstəqil ekspert təyin etmək;
17.3.4. Sığortaçı (və ya təyin edilmiş müstəqil ekspert, yaxud sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxs) sığorta hadisəsinin baş verməsi faktını təsdiq edən və (və ya) sığorta ödənişinin həcminin müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədləri və məlumatları Sığortalıdan tələb etmək;

17.3.5. Sığortalı sığorta müqaviləsi üzrə öz öhdəliklərini icra etmədikdə, saxta sənədlər təqdim etdikdə və ya zərərin artırılması və ya sığorta ödənişinin əsassız şəkildə artırılması məqsədilə qəsdən hərəkətlər etdikdə, sığorta ödənişinin verilməsindən tam və ya qismən imtina etmək;
17.3.6. Mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquqlar.

17.4. Sığortaçının aşağıdakı vəzifələri var:
17.4.1. Sığortalını sığorta qaydaları ilə tanış etməli;
17.4.2. Sığorta hadisəsi baş verdikdə bütün zəruri sənədləri aldıqdan sonra sığorta ödənişini bu Qaydaların 19.5-ci maddəsində müəyyən edilmiş müddətdə verməli;
17.4.3. Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallardan başqa, Sığortalı şəxsin əmlak vəziyyəti, o cümlədən kommersiya sirri olan məlumatları yaymamaq;
17.4.4. Sığorta hadisəsi hesab edilə bilən, qanunvericiliyə uyğun olaraq araşdırılması və ya qeydə alınması tələb olunan hadisələr barədə səlahiyyətli dövlət orqanlarına belə hadisələrin baş verməsi faktını və (və ya) səbəbini, habelə nəticələrini təsdiq edən sənədin alınması üçün yazılı sorğu vermək;
17.4.5. Sığortalıya sığorta hadisəsi hesab edilə bilən halın baş verdiyi zaman necə hərəkət etməyi, Sığortaçının sığorta ödənişindən imtina etməsinin qanuni əsaslarını əks etdirən, hamı tərəfindən asanlıqla başa düşülən üslubda tərtib edilmiş yaddaş vərəqi verməli;
17.4.6. Mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələr.

18. Sığorta hadisəsi baş verdikdə Sığortalının öhdəlikləri:
18.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə Sığortalı, yaxud Faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində Sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda, qanunvericiliyə uyğun olaraq, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir.
18.1.1. zərərin qarşısının alınması və ya təsirinin azaldılması və zərər vurulmuş əmlakın xilas edilməsi üçün bütün mümkün tədbirləri görməli və belə tədbirlərin görülməsi zamanı Sığortaçıdan aldığı bütün təlimatlara əməl etməlidir;
18.1.2. Sığortaçının və ya onun nümayəndələrinin zərər dəymiş əmlaka baxışın keçirilməsində və ya tədqiq edilməsində, vurulmuş zərərin səbəb və həcminin müəyyən edilməsində, zərərin təsirinin azaldılması və zərər vurulmuş əmlakın xilas edilməsi tədbirlərində iştirakını təmin etməli;
18.1.3. Sığortaçının tələbi ilə sığortalanmış əmlakın məhv olması və ya vurulmuş zərərin həcmi və səbəblərini müəyyənləşdirmək üçün zəruri bütün məlumat və sənədləri Sığortaçıya təqdim etməli;
18.1.4 Əmlak sığortası müqaviləsi üzrə Sığortalı aşağıdakı hallar istisna olmaqla, zərər dəymiş əmlakı sığorta hadisəsindən dərhal sonrakı vəziyyətdə Sığortaçı və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə təqdim etməlidir:
18.1.4.1. zərərin qarşısının alınması və ya həcminin azaldılması, sığorta hadisəsinin nəticələrinin aradan qaldırılması, yaxud digər fəsadlara səbəb olmaması, habelə zərər dəymiş əmlakın sonrakı itkiləri üçün təhlükə ehtimalına səbəb ola bilən nəzarətsiz halda qalmaması, başqa şəxslərin hərəkətinə və ya fəaliyyətinə mane olmaması üçün zəruri tədbirlərin görülməsi, o cümlədən bu məqsədlərlə əmlakın hadisə yerindən kənarlaşdırılması zamanı zərər dəymiş əmlakın hadisədən dərhal sonrakı vəziyyətdə saxlanması mümkün olmadıqda;
18.1.4.2. Sığortaçı sığorta hadisəsi barədə bu qaydalarda nəzərdə tutulmuş müddətdə məlumatlandırıldıqdan 5 gün müddətində onun nümayəndəsi zərər dəymiş əmlaka baxış keçirmədikdə;
18.1.4.3. digər hallarda zərər dəymiş əmlakın sığorta hadisəsindən dərhal sonrakı vəziyyətdə saxlanmamasına Sığortaçının yazılı razılığı olduqda.
18.1.5. Sığortalı tərəfindən yuxarıda göstərilmiş hər hansı öhdəliyin icra olunmaması sığorta müqaviləsinin əhəmiyyətli şəkildə pozulması hesab edilir və Sığortaçının sığorta ödənişini vermək öhdəliyindən azad edir.

19. Zərərin müəyyən edilməsi və sığorta ödənişinin verilməsi:
19.1. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarını Sığortalının, Sığorta olunanın və ya Faydalanan şəxsin, yaxud onların nümayəndəsinin təqdim etdiyi sığorta tələbi əsasında Sığortaçı müəyyən edir.
19.2. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün Sığortaçı tərəfindən tələb olunan sənədlər aşağıdakılardır:
19.2.1. sığortalının, sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə sığortaçıya ünvanladığı sığorta tələbi (ərizə, müraciət);
19.2.2. hadisənin baş vermə səbəbi və şəraiti göstərilməklə, həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarının, digər hallarda isə laborator müayinə və ya müvafiq sahə üzrə mütəxəssislərin arayışı (aktı, rəyi);
19.2.3. dəymiş zərərin ehtimal edilən həcmini təsvir edən sənəd (zərər aktı);

19.2.4. zədələnmiş və ya məhv olmuş avadanlığın foto şəkilləri;
19.2.5. dəzgah və ya qurğunun texniki passportunun surəti.
19.3. Sığortalı tərəfindən təqdim edilən sənədlər hadisənin təhlili və müvafiq qərar qəbul etmək üçün kifayət etmədiyi halda Sığortaçı əlavə olaraq zəruri sənəd, məlumat və müvafiq izahatları Sığortalıdan tələb etmək; zəruri hallarda baş vermiş hadisənin şəraitinə dair ekspertiza keçirilməsi ilə bağlı ekspertləri dəvət etmək; baş vermiş hadisə haqqında daha dolğun məlumat almaq məqsədilə hadisə ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına, o cümlədən polisə, istintaq orqanlarına, prokurorluğa, yanğından mühafizə xidmətinə, Azərbaycan Respublikası FHN-nin xilasetmə xidmətinə, texniki-qəza xidmətinə, qaz idarəsinin qəza xidmətinə, hidrometeorologiya xidmətinə, ekspert komissiyalarına, elmi-təhqiqat təşkilatlarına, məlumat sistemlərinin işlənilməsi və komputer məlumatının mühafizəsi sistemləri xidmətlərinə, hadisənin baş vermə şəraiti haqda məlumata malik olan digər təşkilatlara sorğular göndərmək, eləcə də müstəqil olaraq hadisənin baş vermə səbəblərini və şərtlərini araşdırmaq hüququna malikdir. Bununla yanaşı Sığortaçı baş vermiş hadisənin səbəblərindən, xüsusiyyətlərindən və nəticələrindən asılı olaraq onun bütün baş vermə şəraitini aşkar etmək məqsədilə digər tədbirləri də həyata keçirmək hüququna malikdir.
19.4. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin Sığortaçı tərəfindən qiymətləndirilməsi, habelə miqdarı barədə tərəflər arasında razılıq əldə edilmədikdə, zərərin miqdarının qiymətləndirilməsi sığorta qanunvericiliyinin tələbləri nəzərə alınmaqla, təyin olunan müstəqil ekspert tərəfindən aparılır.
19.5. Sığorta hadisəsinin araşdırılması və zərərin qiymətləndirilməsi üçün təyin olunan müstəqil ekspertlər və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı Sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilərlər.
19.6. Sığorta ödənişi Sığortaçı Sığortalıdan zərər faktını, onun səbəblərini və həcmini təsdiq edən bütün zəruri sənədləri aldıqdan sonra 7 iş günü ərzində verilməlidir.

19.7. Zərərin həcmi aşağıdakı kimi müəyyən edilir:
19.7.1. əmlak tam məhv olduqda – köhnəlmə nəzərə alınmaqla sığorta hadisəsi baş verdiyi tarixə onun həqiqi dəyərinin həcmində, lakin sığorta məbləğindən artıq olmamaqla.
19.7.2. əmlak qismən zədələndikdə - bərpa xərcləri həcmində.
19.8. Bərpa xərclərinə aşağıdakılar daxildir:
19.8.1. təmir üçün material və ehtiyat hissələri xərcləri;
19.8.2. təmir üzrə işlərin ödənilməsi xərcləri;
19.8.3. materialların təmir yerinə çatdırılması və sığortalanmış predmetlərin bilavasitə sığorta hadisəsi baş verməmişdən əvvəl olduğu vəziyyətdə bərpa etmək üçün tələb olunan digər xərclər.
19.9. Ancaq xüsusi olaraq sığorta müqaviləsi ilə nəzərdə tutulduqda, aşağıdakılara təminat verilir:
19.9.1. istirahət və bayram günlərində, gecə və işdən sonrakı vaxtda təmir üzrə icra olunan təcili işlərin ödənilməsi üzrə əlavə xərclər;
19.9.2. təcili çatdırılmanın ödənilməsi üzrə əlavə xərclər;
19.9.3. təyyarə ilə daşınmanın ödənilməsi üzrə əlavə xərclər.
19.10. Bərpa xərclərinə aşağıdakılar daxil deyil:
19.10.1. sığortalanmış obyektin dəyişdirilməsi və ya yaxşılaşdırılmasının səbəb olduğu əlavə xərclər;
19.10.2. müvəqqəti təmir və ya köməkçi təmir və ya bərpanın səbəb olduğu əlavə xərclər;
19.10.3. sığorta məbləği müəyyən edilərkən nəzərə alınmamış və sığorta müqaviləsi bağlanarkən ona daxil edilməmiş xərclər;
19.10.4. tələb olunandan artıq çəkilmiş digər xərclər.
19.11. Təmir zamanı əvəzlənən hissələrin və detalların köhnəlmə dəyərləri bərpa xərclərinin məbləğindən çıxılır. Çıxılan məbləğ həmin hissələrin sığorta hadisəsi baş verdiyi gün həqiqi dəyərindən və yenisinin dəyərindən çıxış edərək hesablanır.
19.12. Sığortalanmış əmlakın təhlükəsiz istismarına təhlükə yaratmadan zədələnmiş hissə və ya predmetlərin təmirinin mümkün olmasına baxmayaraq onlar əvəz edildikdə, Sığortaçı Sığortalıya bu hissə və ya predmetlərin təmirinin dəyərini, lakin sığorta məbləğindən artıq olmamaqla ödəyir.
19.13. Sığortlanmış əmlaka vurulan zərər üzrə xərclərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı yollarla həyata keçirilir:
19.13.1. Qismən sığorta zamanı – sığorta ödənişi sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə nisbətinə uyğun verilir;
19.13.2. İkili sığorta zamanı – sığorta hadisəsi zamanı eyni sığorta predmetinə Sığortaçının təminat verdiyi risk üzrə hər hansı digər Sığortaçı(lar) da təminat vermişdirsə, bu halda sığorta ödənişi hər bir Sığortaçı arasında mütənasib olaraq bölünür.
19.13.3. Şərikli sığorta zamanı - sığorta ödənişi əmlakın hər bir Sığortaçı tərəfindən sığortalandığı sığorta məbləğlərinin nisbətinə uyğun şəkildə bölünür.
19.13.4. Azadolma tətbiq olunarsa - sığorta ödənişi zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılmaqla verilir;

19.13.5. Sığorta ödənişinin ödənilməsi zamanı Sığortaçı sığorta ödənişi məbləğindən Sığortalının ona ödəməli olduğu, vaxtı çatmış və ya gecikdirilmiş sığorta haqqı məbləğini tutmaq hüququna malikdir.
19.13.6. Sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta ödənişlərinin ümumi miqdarı sığorta məbləğini aşa bilməz.

19.14. Aşağıdakı halda Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsini təxirə sala bilər:
19.14.1. Sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı Sığortalı barəsində həmin hadisənin baş verməsi ilə əlaqədar inzibati xəta üzrə iş və ya cinayət işi başlanarsa, Sığortaçı müvafiq sığorta ödənişinin verilib-verilməməsi barədə qərarını səlahiyyətli orqanın bu iş üzrə yekun qərarından sonra qəbul edir.

19.15. Sığortalı zədələnmiş də olsa sığorta hadisəsindən sonra qalmış əmlakdan imtina etmirsə, əmlakın qalıq dəyəri sığorta ödənişi məbləğindən çıxılır. Lakin imtina edərsə, Sığortaçı sığortalanmış əmlakın məhv olmasına görə müvafiq ödəniş verdikdən və ya onun ehtiyat hissələrini başqası ilə əvəz etdikdə Sığortalının həmin əmlaka və yaxud ehtiyat hissələrinə olan hüquqları Sığortaçıya keçir. Bütün qalıqlar Sığortaçıya verilməlidir. Sığortalı həmin hüquqların Sığortaçıya keçməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görməyə borcludur. İtmiş əmlakın sonradan tapılması halında Sığortaçı öz rəyinə əsasən əmlakı özündə saxlamaq və yaxud Sığortalıya qaytarmaq hüququna malikdir. İkinci halda əmlaka görə alınmış sığorta ödənişi Sığortaçıya geri qaytarılmalıdır. Əgər əmlak korlanmış vəziyyətdə əldə olunarsa, Sığortaçı Sığortalıya həmin zərərlərin əvəzini ödəyir.
19.16. Sığortalı və ya Faydalanan şəxs zərərin ödənişini üçüncü şəxslərdən aldıqda, Sığortaçı ancaq sığorta şərtlərinə əsasən ödənilməli məbləğlə üçüncü şəxslərdən alınmış məbləğ arasındakı fərqi ödəyir. Sığortalı bu cür məbləğləri aldığı barədə Sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.

20. Ödənişdən imtinanın əsasları
20.1. Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edir:
20.1.1. Sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmini müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda, habelə zərər dəymiş əmlakın ona təqdim edilməsi ilə bağlı bu qaydaların 18.1.4-cü maddəsinə riayət edilmədikdə;

20.1.2. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, Sığortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

20.1.3. müqavilə ilə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, hadisənin baş verməsinin səbəbi təminata istisna hesab olunan halların nəticəsi olması;

20.1.4. Sığortalının sığortalanmış əmlaka dəyən zərərin qarşısını almaq və ya həcmini azaltmaq üçün lazımi və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, Sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

20.1.5. Sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına Sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməsi, o cümlədən bu qaydaların 18.1.4.1-ci maddəsində müəyyən edilmiş məqsədlər üçün zəruri tədbirlərin görülməsi halları istisna olmaqla, digər hallarda əmlakın hadisə yerindən kənarlaşdırılmasının Sığortaçını hadisənin səbəblərini və ya zərərin həcmini müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum etməsi;

20.1.6. bu qaydaların 20.2-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, sığorta predmeti, sığorta hadisəsi barəsində Sığortalının Sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində Sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmini müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;

20.1.7. Sığortalı, Sığorta olunan və ya Faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir.

20.1.8. baş vermiş hadisənin qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;

20.1.9. sığorta hadisəsinin sığorta haqqı və ya onun hər hansı bir hissəsinin qanunvericilikdə və ya müqavilədə nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 gün sonra, bu qaydaların 8.5.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş halda isə Sığortaçının müəyyən etdiyi müddətin başa çatmasından 3 gün sonra baş verməsi halında sığorta haqqı və ya onun müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;

20.1.10. sığorta qaydalarında nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

20.2. Bu qaydalarınn 17.2.3-ü maddəsində nəzərdə tutulmuş məlumatların yanlışlığı sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortaçıya məlum olduqda və ya Sığortalı yanlış məlumatların verilməsində təqsirli olmadıqda, Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən imtina üçün yanlış məlumatın verilməsi faktına əsaslana bilməz.

21. Subroqasiya hüququ

21.1 Subroqasiya hüququ sığorta ödənişi almış şəxsin ona dəymiş zərərə görə məsuliyyət daşıyan şəxsə qarşı malik olduğu hüquqlardan və vasitələrdən həmin ödənişi vermiş Sığortaçının istifadə etmək hüququdur.

21.2 Sığortalının (Faydalanan şəxsin) zərərvuran şəxsə qarşı zərərin əvəzini ödəmək tələbi (iddiası) ilə bağlı hüquq əmlak sığortası üzrə sığorta ödənişini vermiş Sığortaçıya subroqasiya qaydasında onun verdiyi sığorta ödənişi məbləğində keçir.

21.3 Sığortalı (Faydalanan şəxs) sığorta ödənişini aldıqda, subroqasiya hüququnun həyata keçirilməsi üçün özündə olan bütün lazımi sənədlərlə Sığortaçını təmin etməlidir.

21.4 Sığortalı (Faydalanan şəxs) şəxs zərərvuran şəxsə qarşı iddiadan və ya tələbi təmin edən hüquqlardan, yaxud lazımi sənədləri Sığortaçıya verməkdən imtina etdikdə, Sığortaçı sığorta ödənişi verməkdən zərərvuran şəxsdən subroqasiya qaydasında ala biləcəyi məbləğ həcmində azad edilir və ya artıq həyata keçirilmiş sığorta ödənişinin qaytarmasını tələb edə bilər.

21.5 Sığortaçı subroqasiya hüququndan zərərvuran şəxsin özünə və (və ya) müvafiq sığorta hadisəsi ilə bağlı risklər üzrə həmin şəxsin məsuliyyətini sığortalamış Sığortaçıya, həmçinin dəyən zərərə görə Sığortalı və ya Faydalanan şəxs qarşısında maddi məsuliyyət daşıya bilən digər şəxsə qarşı istifadə edə bilər.

22. Tərəflərin məsuliyyəti

22.1. Bu Qaydaların şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə yə ya lazımı qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

23. İş sirlərinin gizli saxlanılması

23.1. Sığortaçı, Sığortalıya aid öyrəndiyi və ya iş prosesində öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamadığı halda Sığoratalıya dəyən maddi və ya mənəvi zərərə görə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyır.

24. Mübahisələrin həlli qaydası

24.1.Bu Qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün mübahisələr ilkin olaraq danışıqlar yolu ilə pretenziya qaydasında, tərəflər arasında razılığa gəlinmədiyi təqdirdə isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məhkəmələr vasitəsilə həll edilir.

“Paşa Sığorta” ASC

Dəzgah sınmasından sığorta üzrə tarif dərəcələrinin əsaslandırılması

Tarif dərəcələri əsaslandırılarkən əvvəlcə netto-dərəcələr hesablanır. Netto-dərəcələrin hesablanmasında aşağıdakı məlumatlardan istifadə edilir:

1) Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı (q) – 0,018895;
2) Bir sığorta müqaviləsi üzrə orta sığorta məbləği (So) – 110 000 manat;
3) Bir sığorta hadisəsi üzrə orta sığorta ödənişi (Sö) – 15 000 manat;
4) Bağlanılacaq sığorta müqavilələrinin sayı (n) – 100.

Sığorta olunan risk üzrə netto-dərəcə (*Tn*) üçün aşağıdakı düstur doğrudur:

$$T_n = T_ə + T_r$$

Tə və ***Tr*** ilə müvafiq olaraq netto-dərəcənin əsas hissəsini və risk üstəliyini işarə edək. Netto-dərəcənin əsas hissəsi 100 manat sığorta məbləğinə uyğun olaraq aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$T_ə = 100 \cdot q \cdot \frac{S_ö}{S_0} :$$

Risk üstəliyi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$T_r = 1.2 \cdot T_{ə.} \cdot \alpha(\gamma) \cdot \sqrt{\frac{1-q}{nq}}$$

Tarif dərəcəsinin strukturu: netto-dərəcə - 65%, yüklənmə (f) - 35%. O cümlədən işlərin aparılması xərcləri -25%, məcburi ödəmələr-0,3%, mənfəət -9,7%.

Brutto-dərəcəni T_b ilə işarə edək. Onda brutto-dərəcənin hesablanması düsturuna əsasən

$$T_b = \frac{T_n}{1-f}$$

Dəzgah sınmasından sığorta üzrə tarifin hesablanması:

Risk üstəliyini hesablamaq üçün təminat ehtimalını 0,95 götürək. Bu halda həmin ehtimala uyğun əmsal α(γ) =1,645 olur. α(γ) – nın γ – dan (γ – təhlükəsizliyin təminatı adlanır) asılı olan qiymətləri aşağıdakı cədvəldən götürülür:

γ	0.84	0.90	0.95	0.98	0.9986
α(γ)	1	1.3	1.645	2,0	3,0

Sığorta müddəti 1 il təşkil edir.

Cədvəl 1: Baza tariflərinin hesablanması

Sığorta riskləri	Bağlanılacaq sığorta müqavilələrinin sayı (n)	Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı (q)	Bir sığorta müqaviləsi üzrə orta sığorta məbləği (So)	Bir sığorta hadisəsi üzrə orta sığorta ödənişi (Sö)	Netto-dərəcənin əsas hissəsi (Tə)	Risk üstəliyi (Tr)	Netto-dərəcə (Tn), %	Brutto-dərəcə (Tb), %
Dəzgah sınması	100	0,018895	110.000	15.000	0,258	0,367	0,625	0,962

Dəzgahın neçə növbədə işləməsi, istismar zamanı elektrik enerjisini hansı mənbədən alması və s. amillərdən asılı olaraq baza tarif dərəcəsinə azaldıcı və artırıcı əmsallar tətbiq edilir.

Cədvəl 2: Risk amillərinin cədvəli

Tarifə təsir edən risk faktorları	**Differensiallaşma**	
	azaldan	**artan**
Avadanlıq növü	0,2 - 0,99	1,01 – 3,5
İstismar şəraiti və yeri, istehsal sahəsi	0,3 – 0,99	1,01 – 2,8
Istehsal ili	-	1,01 – 2,3
Azadolmanın tətbiqi	0,20 – 0,99	-
Sığorta haqqının hissə-hissə ödənilməsi	-	1,00 – 1,20
Zərər tarixçəsi	0,50 – 0,99	1,01 - 10,0

Sığorta müqaviləsinin müddəti 1 ildən az olduqda, aşağıdakı cədvəldə göstərilən əmsallar Baza sığorta tarifinə tətbiq edilir.

Cədvəl 3

Sığorta müqaviləsinin müddəti (aylarla)										
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**
Sığorta haqqı (illik SH-nın % - i)										
20%	30%	40%	50%	60%	70%	75%	80%	85%	90%	95%

Yekun tarif dərəcəsi 0,1% - 5% aralığında dəyişir.